

Αναμνήσεις και Εμπειρίες απο την Εθνική Αντίσταση

Του Βαγγέλη Παπαδάκη (Λευτεριά)

Μισός αιώνας πέρασε από τότε που οι Γερμανοί καταχτητές άφισαν τον τόπο μας, οπισθοδρομώντας νικημένοι.

Σ' αυτή τη συμβολική χρονική συγκυρία συνέρχεται το συνέδριό σας με σκοπό να μελετήσει προβλήματα της Εθνικής Αντίστασης στη περίοδο της Κατοχής.

Νομίζω πως ήταν καιρός αυτό το μεγάλο θέμα να περάσει στο χώρο της επιστημονικής έρευνας. Η πρωτοβουλία του Ελληνικού Κέντρου Πολιτικής Έρευνας πρέπει να συνεχιστεί, να παινεθεί και ξεχωριστά να χειροκροτηθεί από μεριάς εκείνων, που άφησε ο χρόνος στο διάβα του – των αγωνιστών της Εθνικής Αντίστασης – . Και άλλα επιστημονικά Ιδρύματα έχουν κάνει τα πρώτα βήματα. Αν αυτή η προσπάθεια συντονιστεί, οργανωθεί, πιστεύω πως θα γίνει μια σοβαρή προσέγγιση του ζητήματος όχι πια επετειακά μα ουσιαστικά.

Υπάρχουν μνήμες εκείνης της περιόδου σε γραπτά κείμενα, που έχουν δημοσιευτεί και άλλες, που μένουν αδημοσίευτες για πολλούς λόγους. Όλο αυτό το υλικό μαζί, με ό,τι μαζευτεί από τους ζωντανούς μάρτυρες, πρέπει να περάσει στη βάση της επιστημονικής έρευνας και μελέτης. Έρθε ο καιρός, που ο επιστήμονας ειδικός στον τομέα της ιστορίας θα πάρει το θέμα στα χέρια του.

Δε θα γραφεί τώρα ιστορία, ίσως είναι ακόμη ενωρίς, όμως θα διατυπωθούν θέσεις βασικές, που θα τις καλύπτει το επιστημονικό κύρος. Θα φύγει αυτό το θέμα από το χώρο του αντικειμένου απασχόλησης των πολιτικών κομμάτων, γιατί αντί να ενώνει διχάζει το λαό. Η Εθνική Αντίσταση ανήκει στο Έθνος. Αυτό όμως δε μπορεί να αποτελεί σύνθημα, πρέπει να προκύψει σα προϊόν αποδειχτικού στοιχείου μελέτης της ιστορικής έρευνας.

Πρέπει πριν απ' όλα η Εθνική Αντίσταση να αποδεσμευτεί ολοκληρωτικά, από το πνεύμα των εμφυλιοπολεμικών συνθηκών, που επικράτησαν αμέσως μετά το τέλος της. Ψήγματα αυτής

της νοοτροπίας εξακολουθούν να υπάρχουν ακόμη και σήμερα. Εδώ βρίσκεται και το κύριο σημείο των δυσκολιών της ιστορικής έρευνας. Η διαπλοκή του ξένου παράγοντα και ντόπιων πολιτικοοικονομιών συμφερόντων, που έπαιξε τόσο καταλυτικό ρόλο, από τις πρώτες μέρες της έναρξης του αγώνα και έβαλε την οριστική του σφραγίδα στο τέλος του, δημιουργήσε τόσο σοβαρές μετατραυματικές καταστάσεις, που πάνω σ' αυτές ο μελετητής θα σκοντάφτει στη κάθε περίπτωση ξεχωριστά. Ο μακαρίτης Σταύρος Κανελόπουλος, οργανωτικό μέλος της επιτροπής του ΕΑΜ, από το Σεπτέμβρη του 1941 μου έλεγε κάποτε στη συνεδρίαση του εκτελεστικού Γραφείου της Διεθνούς Αντιστασιακών (FIR), που παίρναμε από κοινού μέρος.

«Ξέρεις πως σε μια μπροσούρα, που δημοσιεύτηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1970, από μέρους της FIR αναφορικά με την αντιστασιακή δράση στις χώρες της Ευρώπης, δε γίνεται καμιά αναφορά στην Ελληνική Έθνική Αντίσταση;».

Ακόμη είναι χαρακτηριστικό πως στη Μεγάλη Σοβιετική Εγκυκλοπαίδεια, επίσης δεν αναφέρεται καθόλου η Ελληνική Εθνική Αντίσταση, αντίθετα με ό,τι αφορά άλλες χώρες και ιδιαίτερα τη Βουλγαρία, που δεν έχει τίποτα το κοινό σε περιεχόμενο με την Ελληνική Αντίσταση. Μα πιο πρόσφατα γεγονότα στην ίδια τη χώρα μας. Είναι χαρακτηριστικό, πως η τότε κοινοβουλευτική αντιπολίτευση της Νέας Δημοκρατίας αποχώρησε, από τη συνεδρίαση της Βουλής, όταν η κυβέρνηση ψήφισε το Νόμο 1285, για την αναγνώριση της Εθνικής Αντίστασης.

Συγχωρέστε μου, κύριοι τη συγκίνηση, όταν, εδώ στο Καρπενήσι που βρισκόμαστε σήμερα θυμάμαι, πως στη πλατεία, στο πλάτανο, έξι μήνες μετά το τέλος της κατοχής, με φέραν δεμένο μ' ένα σχοινί, η αστυνομία δεν είχε ακόμη ούτε χειροπέδες, και ζητούσαν να με αποδοκιμάσει ο λαός του Καρπενησιού. Βέβαια δε τόκανε ούτε ένας από όσους είχαν συγκεντρωθεί. Μια από τις κατηγορίες που με βάραιναν ήταν ότι ζημίωσα το Δημόσιο με τρία εκατομμύρια, γιατί ανατίναξα τη Γέφυρα του Γοργοποτάμου. Και το 1992 στην εφημερίδα το ΒΗΜΑ, με τη μεγαλύτερη κυκλοφορία, ένας διαπρεπής δημοσιογράφος, ο Β. Μαθιόπουλος σε διατριβή του, που καταλαμβάνει οχτώ ολόκλη-

ρες σελίδες, με το τίτλο ΦΑΚΕΛΟΣ γράφει, δημοσιεύοντας και μια φωτογραφία μου, σαν άλλου δράκουλα. «Με τον αντάρτη που τουφέκισε τον πατέρα του». Κι ο πατέρας είναι ο Γερμανός Χέρμαν Μάγιερ. Ο καλός Γερμανός και ο κακός αντάρτης. Τα παραπάνω αναφέρω, για να τονίσω πόσο δύσκολη είναι η δουλειά που καταπιάστηκε το Συνέδριό σας, όμως όσο πιο δύσκολη, τόσο και το περιεχόμενο του σκοπού μεγαλειώδες.

Για τη μελέτη και έρευνα της ιστορίας της Εθνικής Αντίστασης, που υπαινίχτηκα παραπάνω, είναι μεγάλη η συμβολή του καθηγητή και ακαδημαϊκού κ. Αγγελόπουλου, με τη δημοσίευση του τελευταίου βιβλίου του, με τη μορφή συνέντευξης, στο δημοσιογράφο κ. Σοφοκλή Δημητρακόπουλο.

Το γεγονός δε, ότι ο κ. Αγγελόπουλος τιμά την επιτροπή μας με τη παρουσία του στο συνέδριο ως προέδρου της φανερώνει, ότι η συμβολή του δεν σταματά εδώ. Να ελπίσωμε, ότι το παράδειγμά του θα το μιμηθούν και άλλοι επιστήμονες.

Εγώ συμμετέχοντας στο συνέδριο με θέμα «Αντίσταση Ευρυτανία» φορτισμένος από το συναισθηματισμό, που προκαλεί το περιεχόμενο της συζήτησης που θα ακολουθήσει τις εργασίες του, ζητώ να μου επιτρέψετε πριν απ' όλα να αναφερθώ τιμώντας τη μνήμη τους, στους αξέχαστους Ξανθάκη γραμματέα τότε της περιφερειακής επιτροπής του ΕΑΜ Ευρυτανίας του ΚΚΕ. Τον δολοφόνησαν οι παρακρατικοί στην Εύβοια στις πρώτες μέρες του Ιούλη του 1945.

Τον Αργύρη Θεοδωρόπουλο, εθνοσύμβουλο της Ευρυτανίας. Το Γιωργούλα Μπέικο, πατέρα του κώδικα «Ποσειδών», των δύο θεσμών Λαϊκής Αυτοδιοίκησης και Λαϊκής Δικαιοσύνης. Και μαζί μ' αυτά δύο λόγια μόνο γι' αυτούς. Η συνειδητή προσφορά τους στον δίκαιο αγώνα αντίστασης της κατοχής, ήταν τόσο δομένη, ώστε δίκαια απολάμβαναν της εμπιστοσύνης του κόσμου που καθοδηγούσαν. Η αγάπη τους για τους ανθρώπους της Ευρυτανίας, ήταν ισότιμη της αγάπης των ανθρώπων γι' αυτούς.

Πίστευαν στον αγώνα που κάναν και τη πίστη τους μετέδιδαν σ' αυτούς που κρεμόντουσαν από τα λόγια τους.

Φτωχοί στη καθολική φτώχεια των Ευρυτάνων εκείνης της

εποχής οραματίζονταν όλοι μαζί μια καλύτερη ζωή μετά τη λευτεριά της Πατρίδας. Υποδειγματικός τύπος καθοδηγητή.

Η Ευρυτανία εκείνα τα χρόνια της κατοχής υπήρξε το κέντρο της αντιστασιακής δραστηριότητας ολόκληρης της Στερεάς.

Ο λαός της, με αφάνταστη αντοχή στις στερήσεις των κατοχικών συνθηκών κατάφερνε να επιζεί μοιράζοντας το υστέρημά του με τους αντάρτες που, ποτέ δεν λείψαν από τα σπίτια τους. Η εθελούσια προσφορά όλων των πολιτών ήταν καθολική σε όλες τις μορφές υπηρεσιών στις τρέχουσες ανάγκες της διεξαγωγής του αγώνα. Δεν υπήρχαν προδότες, ούτε λιποτάχτες στην Ευρυτανία της κατοχής. Δεν υπήρξαν διασπαστές της Εθνικής ομοψυχίας κι ας αλώνιζαν τα χωριά της οι Εγγλέζοι, που η διάσπαση ήταν ένας από τους βασικούς τους σκοπούς. Υπήρχε ένας λαός σύσσωμος, όπως τον είχαν διαπαιδαγωγήσει οι παραπάνω ηγέτες του που ανάφερα.

Δεν κάνω λάθος αν πω, πως η Ευρυτανία για ολόκληρη τη Στερεά, μιλώ για όποια περιοχή είχα προσωπική αντίληψη, ήταν το πρότυπο περιφερειακής αντιστασιακής οργάνωσης.

Κύριοι, στο πρόγραμμα εργασιών του Συνεδρίου αναφέρεται ότι θα μιλήσω με θέμα «Αναμνήσεις και εμπειρίες από την Εθνική Αντίσταση». Σκέφτηκα πως θάταν προτιμότερο να αναφερθώ στα παρακάτω. Όλες μου τις αναμνήσεις και εμπειρίες τις έχω αποτυπώσει σε 600 περίπου χειρόγραφες σελίδες. Έχω τη μαρτυρία γνωστού διαπρεπούς ιστορικού που διάβασε το περιεχόμενο, ότι αποτελεί υλικό κατάλληλο για μελέτη και ιστορική έρευνα.

Προτείνω στο προεδρείο του Ελληνικού Κέντρου Πολιτικών Ερευνών του Παντείου Πανεπιστημίου να παραχωρήσω το παραπάνω υλικό για δημοσίευση, εφόσον και αν του είναι αναγκαίο για παραπέρα έρευνα και μελέτη της Ιστορίας της Εθνικής Αντίστασης 1941-1944*.

Αποσπασματική αναφορά, δε βοηθά το σκοπό πού, εγώ θέλω και ελπίζω στη προσπάθεια των επιστημόνων του Παντείου Πανεπιστημίου.

* Σημ. Επιμελητή: Το υλικό αυτό θα κυκλοφορήσει σύντομα σε τόμο από τις εκδόσεις του Πανεπιστημίου Κρήτης.